

ROZVOJ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI V OLOMOUCKÉM KRAJI

Krajský metodický kabinet čtenářské gramotnosti v rámci projektu IDZOK se intenzivně věnuje rozvoji čtenářské gramotnosti u žáků středního odborného vzdělávání, zejména v učňovských oborech. Kabinet sdružuje pět metodiček z různých středních škol v regionu, které společně vytvářejí inspirativní materiály a přinášejí inovativní nápady.

Hlavní prioritou kabinetu v současném období je vytváření metodických listů pro předmět český jazyk a literatura. Tyto listy budou zahrnovat pět vzdělávacích oblastí zaměřených na různorodá témata, jako jsou komunikační a slohová výchova, mediální a estetická výchova, práce s textem a získávání informací. Metodické listy vznikají s důrazem na propojení s rámcovým vzdělávacím programem (RVP) jednotlivých učebních oborů. „Každý list je navíc navržen tak, aby byl co nejvíce propojen se skutečným životem a praktickými situacemi, které mohou žáci v budoucí praxi zažít.“

Kabinet rovněž sdílí příklady dobré praxe a nabízí nové přístupy, jak efektivně integrovat čtenářskou gramotnost do odborných předmětů. Tímto způsobem přispívá k posílení kompetencí žáků a k jejich lepšímu uplatnění v budoucím profesním životě.

Všechny materiály budou postupně zpřístupněny na portálu Olomouckého kraje a budou sloužit jako cenný zdroj pro pedagogy. Sledujte webové stránky Olomouckého kraje pro aktuální informace a novinky z projektu IDZOK.

INFORMACE ZE SETKÁNÍ METODIKŮ ČTENÁŘSKÉ A MATEMATICKÉ GRAMOTNOSTI

V úterý 17. června 2025 se v prostorách Střední školy polytechnické uskutečnilo pracovní setkání metodiček Kabinetu čtenářské a matematické gramotnosti. Setkání bylo zaměřeno na hodnocení dosavadní činnosti, koordinaci dalších kroků v rámci projektu IDZOK a plánování pilotních ověřování metodických listů v dalším období. Celou akcí provázela vedoucí koordinátorka aktivit ve spolupráci s vedoucí KMK.

Úvodem setkání vedoucí koordinátorka aktivit informovala o harmonogramu aktivit, které je nutné v následujících měsících dodržet. Vedoucí KMK zhodnotila činnost kabinetu za předchozí monitorovací období. Vyzdvihla především systematickou práci na tvorbě ML a spolupráci mezi jednotlivými metodičkami. Byla otevřena diskuse nad tím, co se dařilo a kde jsou ještě rezervy. V návaznosti na evaluaci byly navrženy akční plány na období červenec až prosinec 2025, které se budou primárně soustředit na realizaci pilotního ověřování a zajištění metodické podpory školám. Každá z metodiček měla prostor pro krátkou prezentaci svých metodických listů. Součástí prezentace bylo i představení ověřovacího testu a hodnotící bodové tabulky, které mají být využity při pilotním nasazení. Sdílení podkladů má zajistit dostupnost a zpětnou vazbu mezi všemi členkami kabinetu.

V další části setkání byla zahájena příprava dvou vzdělávacích programů, které budou vznikat na základě vytvořených ML. Týmová manažerka představila návrh šablony pro VP a vysvětlila, jakým způsobem bude docházet k integraci jednotlivých metodických prvků. Cílem je vytvořit ucelené výukové celky, které budou pedagogicky i obsahově provázané a uplatnitelné v rámci odborného vzdělávání. Metodičky společně naplánovaly harmonogram pilotního ověřování ML, které bude probíhat od října 2025 do června 2026. V rámci tohoto období proběhne celkem 10 pilotáží s minimálním zapojením 100 žáků a alespoň 16 hodinami výuky na každé pilotní škole. Diskutovalo se o výběru vhodných tříd, koordinaci s dalšími vyučujícími a způsobu zaznamenávání průběhu výuky i výsledků. Jedním z klíčových bodů byla metodika evaluace dopadu výuky ML na žáky. Bylo dohodnuto, že před zahájením výuky každý žák absolvuje vstupní test, po ukončení

pak výstupní test. Výsledky budou porovnány a analyzovány z hlediska posunu ve znalostech a dovednostech žáků. Závěrečné zprávy budou obsahovat nejen kvantitativní data, ale také kvalitativní popisy posunu, případně jeho absence, s důrazem na konkrétní faktory ovlivňující výsledky.

Závěr setkání byl věnován otevřené diskusi a sdílení zkušeností mezi metodičkami. Tato část byla cenná zejména pro výměnu inspirace z praxe, zhodnocení různých přístupů k tvorbě ML a zpětnou vazbu ke konkrétním výukovým metodám. Účastnice ocenily prostor pro dialog a vyjádřily přání zachovat tento formát i v dalších setkáních kabinetu.

Setkání proběhlo v pracovním, ale zároveň velmi konstruktivním duchu. Byly stanoveny konkrétní úkoly na následující období a potvrzena společná vize dalšího postupu. Práce metodiček na poli čtenářské a matematické gramotnosti tímto dostává další jasně strukturovaný rámec, který povede k efektivnímu ověřování a implementaci vytvořených výukových materiálů.

NOVINKY Z OBLASTI ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI

Aktuální novinky v regionální literatuře Jesenicka

Jesenicko přináší dvě nové knihy, které se zaměřují na historii v Jesenickém regionu. První - Brateček z Bretnova - přináší autentické portréty skutečných postav, které žily na Jesenicku a v jeho okolí. Pestré beletristické vyprávění přiblíží čtenáři historii zdejšího kraje, kterou nenajdeme v učebnicích dějepisu.

Brateček z Bretnova – Matěj Matela

Nadšení vlastivědci, rázovití lesníci, ale také rusínští vojáci, odpůrci nacismu či podivínský lovec zmijí. Ti všichni svými naturely a dílem přispívali k nezaměnitelné atmosféře kraje pod Pradědem. Atmosféře, která se z nemalé části, podobně jako lidská paměť, pozvolna vytrácí. Vydejme se tedy do ulic staré Vidnavy, Jeseníku a Krnova, na zadumaný Rejvíz, pod koruny stromů ve vrbenských lesích, do hospody v Široké Nivě, ale i na sever Itálie, a dokonce za velkou louží a povyprávějme si o dvaceti pozoruhodných osobnostech mizejících Jeseníků... Kniha je volným pokračováním titulu Zvoník z Cukmantlu z roku 2022.

Druhá kniha je první bezpečnostní studií, která připomíná temnou stránku poválečného pohraničí a jeho anarchii v krátké době bezvládní. Živě přibližuje temnou stránku regionu na téma odsun Němců a postupnou stabilizaci situace ve zdejší krajině.

Zdroj: NZO Mgr. Navrátilové

Publikace Učíme o dezinformacích: výukový plán

Dezinformace hýbou světem. Ohrožují demokracii, podřívají důvěru občanů ve stát a jeho instituce, rozdělují společnost, zpochybňují důležitost nezávislých médií. Dezinformace a mediální manipulace se staly zbraní v hybridních válkách. Jejich nebezpečnost dále zvyšuje prudký nástup umělé inteligence provázený například lehce dostupnou tvorbou deepfake videí a jejich snadným šířením.

Publikace se zaměřuje právě na problematiku dezinformací. Praktická příručka nabízí ucelený výukový plán zaměřený na téma dezinformací, který je určen zejména pro vyučující středních škol a nejvyšších ročníků základních škol. Důraz je kladen na praktičnost a snadné využití ve výuce. Každá lekce obsahuje krátký dokumentární film, aktivity a pracovní listy. Součástí publikace jsou i ukázkové analýzy dezinformací pomocí metody 5 klíčových otázek.

Zdroj: NZO Mgr. Králové

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Práce s textem – Arnošt Valenta

Materiál využívá text o Arnoštu Valentovi, rodákovi z Olomouckého kraje, k práci s textem podle vzoru didaktického testu Cermatu.

VELKÝ ÚTĚK - ŘÍKALI MU WALLY

Arnošt Valenta se narodil 25. října 1912 ve Svěbohově u Zábřehu na Moravě. Vystudoval Vojenskou akademii v Hranicích jako radista. Okupované Československo opustil 19. března 1939. Sloužil u vojenského oddělení Československého národního výboru v Paříži. Po pádu Francie byl evakuován do Británie, kde se připojil k 311. (československé) bombardovací peruti jako radista. 6. února 1941 se bohužel v letadle na zpáteční cestě na základnu do Anglie porouchalo rádio a piloti museli svou polohu odhadovat. Přistáli na letišti, o kterém se domnívali, že je poblíž Honningtonu. Ve skutečnosti přistáli v Normandii. Následovalo věznění a drsné výslechy gestapa. Nakonec byli posláni do tábora Stalag Luft III.

V červnu 1943 zahájili piloti RAF, držení v zajateckém táboře Stalag Luft III, přípravy na rozsáhlý útěk více než 150 vězňů - Velký útěk. Bylo zapotřebí zpravodajské práce k získání informací a dokumentů od německého štábu. Mužem pověřeným tímto úkolem byl Arnošt Valenta. Valenta patřil k nejaktivnějším československým důstojníkům v táboře. Mluvil perfektně anglicky a německy. Proto ho Výbor X pověřil důležitým zpravodajským úkolem při útěku. Jeho práce byla obtížná a nebezpečná. Musel prozkoumat všechny německé zaměstnance, aby se dozvěděl o jejich charakterových rysech a slabínách. Nejlepší metodou, jak je oslabit, byla korupce. Americké cigarety, plechovky, čokoláda, káva a kakao byly pro němce neodolatelným pokušením. Jakmile přijaly první dar, byli ztraceni. Zvykli si na úplatky a někdy byli dokonce vydírání, aby na oplátku přinesli „dárky“.

Útěk byl plánován na noc 25. března 1944. Cesta tunelem bohužel trvala déle, než se očekávalo, a vzdálený konec byl omylem jen pár metrů od lesa. Do pěti hodin ráno se ven dostalo 76 vězňů. Pak tunel objevil německý strážný a začala pronásledování. Zbývající vězni rychle zničili veškeré své vybavení.

Ze 76 uprchlíků se na svobodu dostali pouze tři. Ze zbývajících 73 mužů bylo 50 po zajetí zastřeleno. Arnošt Valenta byl popraven 31. března 1944. Zbývající uprchlíci byli vráceni do Stalag Luft III nebo do koncentračních táborů.

Arnošt Valenta se stal jediným československým letcem **padlým** v německém zajetí.

Pracuj s výchozím textem:

1. Která událost byla bezprostřední příčinou Valentova zajetí nacisty?

- A) Účast ve zpravodajské činnosti v táboře Stalag Luft III
- B) Sestřelení jeho letadla nad Normandií
- C) Porucha rádia během letu do Anglie
- D) Pokus o útěk z tábora v březnu 1944

Zdroj: PDP Mgr. Pospíšilové

Pokračování viz zdroj textu.

Rodinný rozpočet

Příklad dobré praxe je určen pro žáky nematuritních oborů. Prostřednictvím řízené diskuse a metod čtenářské gramotnosti (práce s textem, jeho analýza, hledání klíčových slov a vystižení stěžejní myšlenky textu) se žáci dozví, jak je třeba hospodařit s penězi v rámci rodiny či jedné domácnosti.

Pochopení textu vede žáky také k tomu, aby si upevnili správné hodnotové postoje v souvislosti s hospodařením, a přijali tak zodpovědnost za nakládání s vlastními penězi, tedy i zodpovědnost za svůj život.

Krátká ukázka z pracovního listu:

Bydlení

Představuje základní výdaj bez ohledu na to, jestli rodina platí nájem, hypotéku, nebo má bydlení vlastní bez dalších pravidelných výdajů. Do částí bydlení nepočítáme pouze pravidelné měsíční platby, ale také náklady na opravy, náklady na energie, na vodu a potřebné věci do domácnosti, bez kterých nemůže rodina fungovat (pračka, lednička, sporák apod.) Bydlení tedy v našem rozpočtu patří do části povinných výdajů.

Obživa

Jídlo je pochopitelně součástí každého rozpočtu a jde o výdaj povinný, nicméně lze s ním manipulovat. Je na každém člověku, jaké potraviny bude nakupovat, jestli bude pít limonády, nebo nakoupí šťávy, kde bude nakupovat, jaká je vůbec jeho spotřeba potravin a jak ji může ovlivnit. Jsou lidé, kteří nakoupí jednou za měsíc po výplatě velmi mnoho potravin, nestíhají je sníst, vyhodí je a před výplatou pomalu nemají co úst.

Text byl redakčně zkrácen.

ÚKOLY:

1. Z textu vypište správně v daném pořadí položky, které jsou nedílnou součástí rodinného rozpočtu:
2. Pokuste se společně ve skupině svými slovy ústně formulovat, jaké výdaje obnáší bydlení.
3. Vypište z textu jediný nepovinný výdaj správného rodinného rozpočtu:
4. Je zábava dětí povinný výdaj? Správnou odpověď najdete v textu:
5. Finanční produkty jsou nedílnou součástí výdajů téměř každé domácnosti. Jaké finanční produkty znáš?
6. Společně v týmu formulujte svými slovy a napište ve větách čtyři informace, které jste se dnes dozvěděli:
7. Společně v týmu písemně formulujte svými slovy a odprezentujte referát na téma „Náš rodinný rozpočet“.

Zdroj: PDP PhDr. Skácelová, Ph.D.

Práce s textem – J. Drda: Němá barikáda

Aktivita před čtením:

Co tě napadá při pohledu na tuto fotografii? Jaké pocity v tobě vyvolává? Piš ve slovech, odrážkách nebo větách cokoliv, co tě k fotografii napadne.

Odpověz na otázky:

- Jaká barva se ti vybaví při pohledu na obrázek?
- Jaká hudba se ti vybaví při pohledu na obrázek?
- Jaká chuť se ti vybaví při pohledu na obrázek?
- Jaká vůně se ti vybaví při pohledu na obrázek?

Pracuj s ukázkou:

V neohrabaných, špatně žehlených šatech venkovského střihu, obličej zdolíčkovatělý obrovskými jizvami po černých neštovicích, s aktovkou věčně zatěžkanou klasiky, z nichž citovával dlouhé odstavce opojen krásou textu a zapomínaje na svůj krákoravý hlas, byl pro své septimány figurkou krajně komickou. A třebaže pro svůj zevnějšek sváděl k přezdívkám tak mnohým a trefným, i na této škole jej pokřtili tak jako na všech předešlých, jimiž za dvacet let své učitelské činnosti prošel. „Vyšší princip“ říkali mu hned třetího dne, jakmile prožili pár čtvrthodinek jeho nadšených výkladů v hodinách latiny a řečtiny, a tento přídomek za krátký čas docela překryl jeho občanské jméno. „Vyšší princip ... ehm ... mravnosti, jež si musíte osvojit, studenti, vám prostě nedovolí počínání tak směšně podlé, jako jest opisování od sousedů,“ pravil toho dne nad modrofialovými sešity latinských kompozic. Tak soustředěně promýšlel v posledních dnech jednotlivé věty úkolu, jímž chtěl v této septimě uzavřít celoroční práci, že ostatní svět, třeba pln strašných událostí, míjel bez povšimnutí jeho sluch i jeho ducha. Leč právě když zvedal kostnatý, inkoustem věčně potřísněný ukazovák, se starodávnou důstojností ohlašuje, že bude diktovat první větu, enuntiationem primam, ozvalo se nervózní zaklepání a úzkou škvírou dveří chvatně přivíraných vešel ředitel ústavu. Dusil se nějakým strašným přetlakem, zhroutil se zády na dveře, jako když přemáhá mrtvičnatý záchvat, a mdlým mávnutím ruky naznačil žákům, aby zůstali sedět. „Ó Sparťané, já spěchám od Thermopyl!“ zašeptal septimán Ryšánek svému sousedovi Moučkovi, snaže se vtípem potlačit vnitřní vzrušení, které ho v tu chvíli rozrazilo. Ale Moučka, bledý, znervóznělý náhlou předtuchou, docela přeslechl kamarádovu průpovídku. ...“

Zdroj: PDP Mgr. Bradáčové

Celé ukázky i se zdroji najdete na webových stránkách projektu/Kabinet čtenářské gramotnosti.

Členky Krajského metodického kabinetu ČG: Mgr. Veronika Pospíšilová, Mgr. Zuzana Bradáčová, Mgr. Lenka Navrátilová, Mgr. Jana Králová, PhDr. Jana Skácelová, Ph.D.

Mgr. Veronika Pospíšilová

6/2025